

KS. KONRAD FEDOROWSKI *

Towarzystwo duszpasterskie młodym małżeństwom w świetle posynodalnej adhortacji apostolskiej „Amoris laetitia”

Duszpasterska troska Kościoła obejmuje w sposób szczególny małżeństwa i rodziny, bowiem rodzina jest pierwszą i najważniejszą „drogą Kościoła”, jak przypomniał papież Jan Paweł II¹. Ten święty papież w swojej adhortacji *Familiaris consortio* dostrzegł pilną potrzebę obecności Kościoła dla podtrzymania rodziny². Cały Kościół wezwany jest do głoszenia Ewangelii rodziny, „która została mu powierzona przez objawienie miłości Boga w Jezusie Chrystusie i była nieprzerwanie nauczana przez ojców, mistrzów duchowości i magisterium Kościoła”³. Jak zauważają ojcowie synodalni w relacji na zakończenie III Synodu Nadzwyczajnego: „Ewangelia rodziny jest obecna w historii świata począwszy od stworzenia człowieka na obraz i podobieństwo Boga (por. Rdz 1, 26-27) aż po wypełnienie się tajemnicy przymierza w Chrystusie na końcu wieków w zaślubinach Baranka”⁴.

Historia pokazuje jednak, że pojawiały się próby odchodzenia od zamysłu Bożego małżeństwa i rodziny. Wielonożność, rozwody, zdrady małżeńskie i inne grzeszne działania ludzkie przyczyniają się do powstania różnorodnych trudności i sytuacji nieregularnych. Także i w czasach obecnych Kościół staje przed wieloma podobnymi problemami. Głoszenie integralnej nauki o małżeństwie i rodzinie zderza się z wieloma problemami małżeńskimi i rodzinnymi. Dlatego też

* ks. Konrad Fedorowski – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0193-4764>; e-mail: konrad.fedorowski@gmail.com

¹ Por. Jan Paweł II, List do rodzin *Gratissimam Sane* (2 luty 1994), nr 2.

² Por. tenże, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (22 listopada 1981), Kraków 2007, nr 65; A. Skreczko, *Familiaris consortio inspiracją duszpasterskiej troski Kościoła katolickiego o rodzinę*, w: *Zadania rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym. 30. rocznica Familiaris consortio*, red. Z. Struzik, Warszawa 2012, s. 129-146.

³ III Nadzwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, *Relatio Synodi* (18 października 2014), nr 2 (dalej: RS).

⁴ RS, nr 16.

kierując się pasterską miłością wobec rodziny, a szczególnie wobec ludzi, którzy znaleźli się w trudnych sytuacjach życiowych, papież Franciszek zainicjował dwa synody poświęcone małżeństwu i rodzinie – w 2014 i w 2015 r.⁵ Zwieńczeniem prac synodów była adhortacja apostolska *Amoris laetitia*⁶ o miłości w rodzinie, podpisana przez papieża Franciszka w dniu 19 marca 2016 r.

Adhortacja ta nie wnosi jakiejś nowej doktryny o małżeństwie i rodzinie, ale podejmuje na nowo ten temat. Powołując się na nauczanie soborowe, nauczanie papieża Pawła VI, Jana Pawła II i Benedykta XVI, odpowiada na wyzwania czasów współczesnych. Obecnie istnieje bowiem wiele zagrożeń, które sprawiają, że życie małżeńskie i rodzinne staje się coraz częściej dysfunkcyjne. Aby uchronić małżeństwa i rodziny przed trudnościami czy też pomóc im je przetrwać, papież Franciszek podejmuje w adhortacji szereg konkretnych kwestii dotyczących duszpasterstwa rodzin, dzięki którym sytuacja rodziny miałyby ulec polepszeniu. Ponadto adhortacja poświęca wiele uwagi ludziom młodym, którym w obecnym czasie trudno jest budować małżeństwo oparte na Chrystusie. Dlatego Franciszek wskazuje na szerokie możliwości działania duszpasterskiego na rzecz małżeństwa i rodziny. Dają one nadzieję, że rodziny mogą stawać się tym, czym być powinny, a więc wspólnotami życia i miłości. Papież przypomina, że nie można stracić nadziei i spocząć, że należy podjąć konkretny wysiłek, aby bronić prawdy o małżeństwie i rodzinie poprzez oddaną bez reszty duszpasterską posługę małżeństwom i rodzinom.

Aktualna sytuacja rodziny

Papież Franciszek już w pierwszym numerze adhortacji dostrzega oznaki kryzysu rodziny. Stwierdza, że jednak pomimo tego pragnienie rodziny u młodych ludzi jest nadal żywe i motywujące Kościół do działania⁷. Wśród zjawisk nasilających kryzys rodziny papież dostrzega takie, jak: zmiany antropologiczno-kulturowe, przez które struktury społeczne mniej wspierają rodzinę niż było to kiedyś, indywidualizm, tempo współczesnego życia, nieufność, ucieczkę od zobowiązań, dążenie do wygodnictwa, arogancję, nietolerancję, agresję, „kulturę tymczasowości”, szerzenie się pornografii i komercjalizacji ciała, niewłaściwe korzystanie z internetu, mentalność antynatalistyczną, krzewienie polityki zdrowia reprodukcyjnego, konsumpcjonizm, antykoncepcję, sterylizację, aborcję, osłabienie wiary i praktyk religijnych, dzieci rodzące się poza małżeństwem, migracje, rodziny z osobami niepełnosprawnymi, ubóstwo, różnorodność propozycji rozrywek, narkomanię, alkoholizm, hazard i inne uzależnienia⁸. Zjawiska te stanowią z pewnością poważne wezwanie dla misji duszpasterskiej Kościoła wobec małżeństwa i rodziny. Perspektywy duszpasterskie

⁵ Por. M. Ozorowski, *Ewangelia rodziny – posynodalna perspektywa pomocy rodzinie*, „Teologia i Moralność” 11(2016), nr 2, s. 121.

⁶ Franciszek, Posynodalna adhortacja apostolska *Amoris laetitia* (19 marca 2016), (dalej: AL).

⁷ Por. AL, nr 1.

⁸ Por. AL, nr 32-33, 39, 41-42, 45-47, 49-51.

przedstawione zostały w dokumentach posynodalnych, a także w samym tekście adhortacji.

Papież w swym dokumencie wskazał na potrzebę wypracowania nowych dróg duszpasterskich, które okażą się efektywne i skuteczne, jednocześnie uwzględniające naukę Kościoła oraz lokalne potrzeby i warunki⁹. Stąd wypływa zachęta następcy św. Piotra, aby dokonać samokrytyki dotychczasowego sposobu prezentowania prawdy o małżeństwie i rodzinie oraz sposobu traktowania ludzi. Zdaniem Franciszka tam należy dopatrywać się jednego ze źródeł kryzysu tych instytucji. Papież uważa, że dotychczasowe przedstawianie prawdy o małżeństwie i rodzinie było zbyt abstrakcyjne, sztucznie skonstruowane, dalekie od konkretnych sytuacji i realnych możliwości rodzin. Co więcej, zabrakło dostatecznego wsparcia młodych małżeństw polegającego na dostosowaniu duszpasterskich propozycji do ich możliwości czasowych, ich języka i konkretnych niepokojów, jakie przeżywają. Dodać do tego należy jeszcze nadmierne idealizowanie, uśpioną ufność w działanie łaski, co nie pozwalało, aby małżeństwo stało się pożądane i atrakcyjne¹⁰.

Franciszek pisze, że do tej pory treści traktujące o rodzinie przepełnione były kwestiami doktrynalnymi, bioetycznymi i moralnymi, dlatego trudne stało się ukazywanie małżeństwa jako dynamicznego procesu rozwoju, przez co jawiło się ono jako ciężar, który trzeba dźwigać przez całe życie. Papież uważa, że dotychczas za mało kształtowane były sumienia ludzi wierzących, stojących w obliczu życiowych problemów i kryzysów, a sumienia nie da się przecież zastąpić, należy je kształtować¹¹. Potrzeba formacji sumienia jest sprawą bardzo istotną wobec szerzenia się „kultury tymczasowości” propagującej wypaczony model miłości oraz siejącej lęk przed trwałym zaangażowaniem. U źródeł takich postaw według Franciszka leży nastawienie indywidualistyczne oraz narcyzm¹².

W 40 numerze adhortacji papież Franciszek stwierdza, że współczesna kultura wywiera na młodych ludzi presję, aby nie zakładali rodziny ze względu na brak perspektyw na przyszłość. Przyczyną takiego stanu rzeczy są względy ekonomiczne, wpływ ideologii pomniejszających znaczenie małżeństwa, niepowodzenia innych małżeństw, strach przed czymś wielkim i świętym, ułatwienia socjalne i korzyści ekonomiczne wypływające z życia w konkubinacie, emocjonalna i romantyczna koncepcja miłości, obawa przed utratą wolności i niezależności, odrzucenie tego, co instytucjonalne i biurokratyczne. *Amoris laetitia* m.in. ma stać się odpowiedzią na te wyzwania, aby znaleźć słowa, motywacje i świadectwa, które poruszą najgłębsze zakamarki serca ludzi młodych i zachęcą do zaakceptowania z entuzjazmem i męstwem wyzwania małżeństwa¹³.

⁹ Por. AL, nr 199.

¹⁰ Por. AL, nr 36.

¹¹ Por. AL, nr 37.

¹² Por. AL, nr 39; M. Ozorowski, *Ewangelia rodziny...*, dz. cyt., s. 125.

¹³ Por. AL, nr 40.

Towarzyszenie w narzeczeństwie

Papież Franciszek w swojej adhortacji podkreśla potrzebę pomocy młodym ludziom w odkryciu wartości i bogactwa małżeństwa oraz wzywa Kościoły lokalne do wyboru najlepszych programów pomocnych w towarzyszeniu duszpasterskim narzeczonemu¹⁴. Przypomina za adhortacją *Familiaris consortio* o trzech etapach przygotowania do małżeństwa: dalszym, bliższym i bezpośrednim. Przygotowanie to wymaga większego zaangażowania wspólnoty chrześcijańskiej, a szczególnie chodzi o świadectwo samych rodzin, które ma być podstawą procesu chrześcijańskiej inicjacji sakramentalnej¹⁵. Działania duszpasterskie, dzięki którym małżeństwa wzrastają w miłości oraz żyją Ewangelią umożliwiają przygotowanie się dzieci do przyszłego życia małżeńskiego¹⁶.

Papież zwrócił uwagę na potrzebę specyficznych programów przygotowania do małżeństwa, które ułatwią młodym ludziom doświadczyć uczestnictwa w życiu kościelnym oraz pogłębią różne aspekty życia rodzinnego. Każdy Kościół lokalny ma rozeznaczyć, który program jest najlepszy. W przygotowaniu ważne jest bowiem, aby nie zniechęcić młodych do sakramentu, dlatego nie chodzi o przedstawienie całego katechizmu, ale przedstawienie swego rodzaju „inicjacji” do sakramentu małżeństwa w sposób przystępny i atrakcyjny¹⁷. Przygotowanie dalsze ma być napełnione bliskością i świadectwem, dzięki czemu będzie możliwe dojrzewanie ich miłości. Istotną kwestią jest także organizowanie konferencji na różnorodne tematy, które są istotne dla młodych. Papież Franciszek dostrzega także cenny wkład duszpasterstwa ludowego w przygotowanie do małżeństwa. Jako przykład podaje dzień św. Walentego, który lepiej wykorzystywany jest przez handlowców niż przez duszpasterzy¹⁸.

Narzeczeni powinni mieć możliwość rozpoznania niezgodności i zagrożeń, aby w ten sposób uniknąć niepowodzenia, które miałyby bolesne dla nich konsekwencje. Dlatego należy ich pobudzać i pomagać im, aby potrafili wyrażać swoje oczekiwania względem ewentualnego małżeństwa oraz odkrywać słabości drugiej osoby. Jak stwierdza papież, nic „nie jest bardziej zmienne, niepewne i nieprzewidywalne niż pożądanie i nigdy nie należy zachęcać do decyzji o zawarciu małżeństwa, jeżeli nie doszło do pogłębienia innych motywacji, które dają tym zaręczonym realną szansę stabilności”¹⁹. To umożliwi realistyczne spojrzenie na drugą osobę oraz prawdziwe poznanie tego, co staje się pomocne we wzajemnej akceptacji oraz w stawianiu czoła w sytuacjach trudnych i konfliktowych²⁰. Formacja naręczonych pomoże im w stawianiu przed sobą z ufnością oraz wyzwoli ich od kierowania się początkowym olśnieniem.

¹⁴ Por. AL, nr 205, 207.

¹⁵ Por. AL, nr 206.

¹⁶ Por. AL, nr 208.

¹⁷ Por. AL, nr 207.

¹⁸ Por. AL, nr 208.

¹⁹ AL, nr 209.

²⁰ Por. AL, nr 210.

Istotną sprawą jest także, aby narzeczeni nie postrzegali momentu zaślubin jako końca drogi, ale zrozumieli, że małżeństwo jest powołaniem wymagającym stanowczej i realistycznej decyzji, aby przechodzić wspólnie przez wszystkie próby i trudne chwile. Duszpasterstwo naręczonych i małżeństw ma być duszpasterstwem więzi, gdzie wnoszone są elementy pomagające w dojrzewaniu miłości oraz w przewycięzaniu trudnych chwil. Oprócz prawd doktrynalnych i duchowych, jakie proponuje Kościół, cenne jest również korzystanie z pomocy specjalistów poradnictwa²¹. Jeśli chodzi o dzień ślubu i wesela, papież Franciszek zachęca, aby to miłość była na pierwszym miejscu w tym dniu. Inne elementy związane z organizacją wesela należy pozostawić na dalszym planie²². Duszpasterze powinni pomóc w zrozumieniu każdego gestu celebracji liturgicznej, aby młodzi przeżyli moment zaślubin w sposób świadomy i odpowiedzialny²³.

Towarzystwo małżonkom

Zagadnieniu towarzyszenia duszpasterskiego młodym małżeństwom poświęca papież Franciszek aż czternaście punktów swej adhortacji (AL 217-230). Towarzystwo młodym małżeństwom ma stanowić kontynuację duszpasterskiego towarzyszenia naręczonym²⁴. W dokumencie końcowym Synodu Biskupów z 2015 r. czytamy, iż „pierwsze lata małżeństwa to okres istotny i delikatny, w którym małżeństwa wzrastają w świadomości swego powołania i misji. Stąd płynie potrzeba towarzyszenia duszpasterskiego, które będzie trwało po celebracji sakramentu małżeństwa”²⁵. W tym samym duchu pisze papież Franciszek w swej adhortacji, suponując, iż niezbędne jest towarzyszenie duszpasterskie małżonkom w pierwszych latach życia małżeńskiego, po to, aby ubogacić i pogłębić świadomy i wolny wybór przynależności do siebie i miłowania siebie aż do końca. Taka konieczność wynika także z faktu coraz częściej występujących nieporozumień w prawidłowym rozumieniu miłości małżeńskiej. Papież zauważa również, że decyzja o małżeństwie niekiedy zostaje przyspieszona z różnych powodów, zaś proces dojrzewania młodych ludzi opóźnił się, stąd rodzi się potrzeba, by uzupełnić ten proces w czasie małżeństwa²⁶. Ponadto towarzyszenie małżeństwom jest szansą na ich umocnienie oraz zapobiega ich rozpadom²⁷.

Dynamikę miłości małżeńskiej papież Franciszek opisuje w numerze 218 swojej adhortacji, pisząc, że „małżeństwa nie można pojmować jakoś czegoś

²¹ Por. AL, nr 211.

²² Por. AL, nr 212.

²³ Por. AL, nr 213.

²⁴ *Wskazania duszpasterskie biskupów polskich dla towarzyszenia rodzinie w świetle posynodalnej adhortacji apostolskiej Amoris laetitia*, nr 3.

²⁵ XIV Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, *Relatio finalis* (24 października 2015), nr 60, (dalej: RK).

²⁶ Por. AL, nr 217.

²⁷ Por. AL, nr 307.

już zakończonego”. Uświęcenie związku przez sakrament małżeństwa zaprasza małżonków do tworzenia własnej historii, własnego projektu, który trzeba rozwijać razem. U podstawy owego projektu leży miłość małżeńska przedstawiona jako proces dynamiczny. Miłość ta powinna być ciągle rozwijana przez współpracę z Bożą łaską. Małżonkowie powinni więc patrzeć na siebie z wyrozumiałością, nie wymagając od siebie doskonałości, lecz akceptując siebie wzajemnie takimi jakimi są, a więc niedoskonałymi, ale wezwanymi do rozwoju.

Budowanie wzajemnych relacji powinno być wspólne, z cierpliwością, zrozumieniem, tolerancją i wielkodusznością. W przeciwnym wypadku, kiedy w małżeństwie pojawia się spojrzenie roszczeniowe i konkurencyjne, małżonkowie nie są zdatni wspierać się wzajemnie w procesie dojrzewania osobowości i ich związku. Dlatego też należy nowym małżonkom przedstawiać te prawdy w sposób jasny, aby uświadomili sobie, że oni „dopiero zaczynają”²⁸. Ową dynamikę rozwoju miłości małżeńskiej i rodzinnej hamuje stagnacja, którą papież Franciszek porównuje do stojącej wody, która ulega zepsuciu i stęchnięciu. Wtedy nie ma siły, aby iść naprzód, brakuje energii, aby się rozwijać. Miłość małżeńska ma być jak wspólny taniec z energią młodej miłości i oczarowanymi oczyma, zwróconymi ku nadziei. Taka miłość popycha młodych małżonków ku rozwojowi, zachęca do życia w pełni chwilą obecną, aby całym sercem wejść w życie rodzinne²⁹.

Małżeństwo jest sakramentem z ustanowienia Jezusa Chrystusa. To Ten, który pojednał w sobie wszystkie rzeczy, przywrócił małżeństwu i rodzinie ich pierwotną formę (por. Mk 10, 1-12). Rodzina i małżeństwo zostały odkupione przez Chrystusa (por. Ef 5, 21-32), odnowione na obraz Trójcy Przenajświętszej, tajemnicy, z której wypływa każda prawdziwa miłość³⁰. Rodzina ma stać obrazem jedności między Ojcem, Synem i Duchem Świętym. Tak więc Trójca Święta staje się źródłem i wzorem komunii między osobami tworzącymi małżeństwa i rodziny, które otrzymują od Chrystusa, za pośrednictwem Kościoła potrzebną łaskę, aby zaświadczyć o miłości Boga i życia komunią³¹. Powołanie małżeństwa i rodziny do komunii miłości i życia trwa na wszystkich etapach Bożego planu, pomimo ludzkich ograniczeń i grzechów. Życie małżeńskie i rodzinne winno budowane być na Chrystusie Odkupicielu. To On udoskonala i odbudowuje pierwotne przymierze małżeńskie, leczy serce człowieka, obdarowuje zdolnością miłowania, w taki sposób, w jaki On miłuje Kościół, oddając na niego życie³².

Pomocą w realizowaniu owego powołania małżeńskiego jest głoszenie Ewangelii rodziny, co stanowi odpowiedź „na najgłębsze pragnienie człowie-

²⁸ AL, nr 218.

²⁹ Por. AL, nr 219; J. Michalczuk, *Wybrane aspekty miłości małżeńskiej w świetle encykliki Benedykta XVI Deus caritas est*, „Studia Elckie” 20(2018), nr 3, s. 389-403.

³⁰ Por. RS, nr 16.

³¹ Por. AL, nr 29.

³² Por. RK, nr 35.

ka³³. Papież Franciszek zauważa, że Kościół głoszący Ewangelię rodziny staje się znakiem sprzeciwu wobec obecnie panujących kontestacji jedności i nierozzerwalności małżeństwa oraz zobowiązań zeń wyływających. Stąd małżonkowie są wdzięczni tym duszpasterzom, którzy motywują ich, aby wybierać miłość trwałą i solidną, zdolną do pokonywania wszelkich trudności³⁴. Towarzystwo duszpasterskie powinno służyć wzrostowi miłości małżeńskiej (AL 120-164) oraz w życiu duchowością małżeńską (AL 313-325)³⁵.

Towarzystwo rodzinom staje się niemalże konieczne wobec dotykających ich kryzysów. W numerze 232 adhortacji czytamy, że historia rodziny „nosi ślady wszelkiego rodzaju kryzysów, które są częścią jej dramatycznego piękna”. Następca św. Piotra porównuje małżeństwo do starzejącego się wina. Dojrzwianie wina zaręczyn napelnione jest kryzysami, jest to proces naturalny i trzeba nauczyć małżonków je pokonywać³⁶. Papież Franciszek wspomina o różnych kryzysach, przez które przechodzą młodzi małżonkowie. „Kryzys początków”, który związany jest z akceptacją różnic między małżonkami oraz nauczaniu się życia w odłączeniu od rodziców. Kryzys łączący się z pojawieniem się dziecka, z jego wychowaniem³⁷. Mogą także pojawić się kryzysy osobiste, wiążące się z trudnościami emocjonalnymi, społecznymi, duchowymi, gospodarczymi³⁸. Dla młodych małżeństw trudne są początki wspólnego życia nie tylko ze względu na tzw. „kryzys początków”, ale także na wiele zagrożeń płynących z zewnątrz. Rodzina jest zakotwiczona w określonym kontekście, który również nie jest wolny od kryzysów. Wpływ na rodzinę może mieć sytuacja polityczna, ekonomiczna, kulturowa czy oświatowa³⁹. Papież Franciszek dostrzega jednak pozytywną stronę kryzysów, ponieważ dzięki nim małżonkowie mogą pogłębiać intensywność wspólnego życia i szukać nowego znaczenia doświadczenia małżeńskiego. Kryzys może stać się okazją, by spotkać się razem i „pić najlepsze wino”⁴⁰. Jednak małżeństwa w kryzysach i trudnościach potrzebują wsparcia duszpasterskiego i dobrego przykładu dojrzałych małżeństw oraz dostępu do specjalistów. Na tej płaszczyźnie duszpasterskiej jest jeszcze wiele do zrobienia, bo – jak podkreśla papież – większość ludzi „nie odwołuje się do opieki duszpasterskiej, ponieważ nie odczuwa, aby była ona wszechstronna, sympatyczna, realistyczna, wpisana w realia życia”⁴¹. Stąd wyzwaniem dla Kościoła staje się troska o jak najlepszą jakość duszpasterstwa parafialnego.

³³ AL, nr 201.

³⁴ Por. AL, nr 200.

³⁵ Por. *Wskazania duszpasterskie biskupów polskich...*, dz. cyt., nr 24.

³⁶ Por. AL, nr 231.

³⁷ Por. AL, nr 235.

³⁸ Por. AL, nr 232, 234.

³⁹ Por. I. Kozak, *Wyzwania kryzysów dla rodziny*, w: *Miłość jest nam dana i zadana. Komentarz do posynodalnej adhortacji apostołskiej „Amoris laetitia” papieża Franciszka*, red. G. Chojnacki, Szczecin 2017, s. 153.

⁴⁰ AL, nr 232.

⁴¹ AL, nr 234.

Celem towarzyszenia duszpasterskiego małżeństwom i rodzinom ma być także pomoc w osiągnięciu ich dojrzałości, aby stawały się aktywnymi podmiotami duszpasterstwa. Podkreślali to wielokrotnie Ojcowie synodalni, przypominając, że „rodziny katolickie na mocy łaski sakramentu małżeństwa są powołane do tego, by były aktywnymi podmiotami duszpasterstwa rodzin”⁴². Chodziłoby tutaj o radosne świadectwo małżeństw i rodzin, czyli o głoszenie Ewangelii rodziny jako radości napełniającej serce człowieka. Papież stwierdza, iż nie wystarczy tylko włączyć rodzinę w wielkie projekty duszpasterskie, chodzi bardziej o wysiłek ewangelizacyjny i katechetyczny skierowany do wnętrza rodziny⁴³. Wiąże się to z nawróceniem misyjnym całego Kościoła, jak to określił Franciszek. Głoszenie Ewangelii rodziny ma być osadzone w rzeczywistości, nie zaś wyizolowane i teoretyczne⁴⁴. Ojcowie synodalni zauważyli również, że należy również zmienić język, którym opisuje się rzeczywistość małżeństwa i rodziny. Ma on skupiać się na wartościach, pięknie i radośnie głosząc Ewangelię rodziny, a nie tylko ukazywać zbiór ziemnych norm⁴⁵. Formacja narzeczonych i młodych małżonków ma odbywać się w taki sposób, aby przekaz treści wiary połączony był ze świadectwem życia⁴⁶.

Papież Franciszek zachęca też do zmiany mentalności w duszpasterskiej opiece nad małżeństwami i rodzinami. Zauważa on sytuacje, w których młode małżeństwa znikają ze wspólnoty chrześcijańskiej, dlatego należy zaproponować im w przystępny sposób ideał małżeństwa chrześcijańskiego oraz zbliżyć ich do przestrzeni towarzyszenia. Konieczne jest, aby duszpasterstwo rodzin miało charakter misyjny, które wychodzi do wszystkich i jest blisko ludzi. Nie można ograniczać się tylko do organizowania kursów, w których uczestniczy niewiele osób.

Franciszek zachęca duszpasterzy, aby szukali okazji do spotkań z młodymi małżeństwami przy okazji chrztu dziecka, pierwszej Komunii świętej, ślubu czy pogrzebu. Dobrym sposobem kontaktu, o którym przypomniał papież, jest wizyta kolędowa, czy peregrynacja obrazu Matki Bożej. Stwarza to możliwość duszpasterskiego dialogu na temat sytuacji religijnej rodziny. Ważną rolę w pogłębianiu życia małżeńskiego młodych małżeństw mają do odegrania bardziej doświadczone, starsze stażem małżeństwa. One mogą zaproponować drogi rozwoju dzięki wzajemnym spotkaniom⁴⁷.

Kolejną cechą towarzyszenia duszpasterskiego wobec młodych małżeństw jest zwrócenie uwagi na kwestię przekazywania życia. Papież zachęca, aby na nowo odkryć encyklikę *Humanae vitae* (HV 10-14) i adhortację *Familiaris consortio* (FC 14, 28-35), które pomogą utwierdzać się we właściwej postawie

⁴² RS, nr 30.

⁴³ Por. AL, nr 200.

⁴⁴ Por. AL, nr 201.

⁴⁵ Por. M. Ozorowski, *Ewangelia rodziny...*, dz. cyt., s. 127.

⁴⁶ Por. RS, nr 36.

⁴⁷ Por. AL, nr 230.

otwartości na życie zgodnie w Bożym zamysłem. Jeśli małżonkowie w swych sumieniach będą słuchali Boga i Jego przykazań oraz otworzą się na towarzyszenie duchowe, wówczas ich decyzje staną się wewnętrznym wolnym od subiektywnych decyzji i od dopasowania się do sposobów zachowania się ich środowiska. Papież wzywa do respektowania zasad odpowiedzialnego rodzicielstwa oraz korzystania z metod opartych na naturalnych cyklach płodności⁴⁸.

Franciszek jako doświadczony duszpasterz podaje wiele konkretnych wskazówek młodym małżonkom. Przypomina o lekturze Pisma Świętego, częstej spowiedzi, kierownictwie duchowym, rekolekcjach, modlitwie rodzinnej i osobistej⁴⁹. Bardzo wyraźnie podkreśla wielkie znaczenie duchowości rodziny, modlitwy oraz uczestnictwa w niedzielnej Eucharystii⁵⁰. Ważnymi elementami życia rodzinnego jest bezinteresowny czas poświęcony sobie nawzajem; dobrze jest zorganizować wspólny czas na rekreację z dziećmi oraz wypracować sposoby świętowania ważnych dla rodziny wydarzeń⁵¹. Należy także pobudzać rodziny, aby wytworzyły sobie własne zwyczaje, dające poczucie stabilności i ochrony.

Bardzo prozaicznie a jednocześnie bardzo konkretnie brzmią słowa Franciszka skierowane do małżonków: „Warto zawsze rano pocałować się nawzajem, błogosławić jedno drugie wieczorem, czekać na drugą osobę i powitać ją, gdy wraca, czasami wyjść gdzieś razem, dzielić się pracami domowymi. Jednocześnie warto przerwać nawyki, gdy przychodzi święto, nie tracić zdolności do obchodzenia uroczystości w rodzinie, cieszenia się i świętowania pięknych doświadczeń”⁵². Zwłaszcza młode małżeństwa – przekonuje papież – „potrzebują wspólnego zadziwienia z powodu darów Bożych i wspólnego umacniania entuzjazmu dla życia. Kiedy potrafimy świętować, to ta zdolność odnawia energię miłości, uwalnia ją od monotonii i wypełnia kolorami i nadzieją codzienne zwyczaje”⁵³.

Papież Franciszek zachęca rodziny do stowarzyszania się i uczestnictwa w ruchach rodzinnych. Owe wspólnoty stwarzają możliwość rozważania Słowa Bożego, adoracji Najświętszego Sakramentu, systematycznego uczestnictwa w Eucharystii, przez co małżonkowie mają siłę do naśladowania Chrystusa⁵⁴. Następca św. Piotra wymienia także narzędzia, które mogą pomóc w ożywianiu rodzin. Są to przykładowo: spotkanie małżeństw z sąsiedztwa i zaprzyjaźnionych, rekolekcje dla małżonków, konferencje specjalistów w różnych dziedzinach dotyczące konkretnych problemów związanych z życiem rodzinnym, ośrodki poradnictwa rodzinnego, poradnictwo dotyczące różnych sytuacji ro-

⁴⁸ Por. AL, nr 222.

⁴⁹ Por. AL, nr 227.

⁵⁰ Por. AL, nr 223.

⁵¹ Por. AL, nr 225.

⁵² AL, nr 226.

⁵³ AL, nr 226.

⁵⁴ Por. *Wskazania duszpasterskie biskupów polskich...*, dz. cyt., nr 30.

dzinnych (uzależnienie, zdrada, przemoc w rodzinie), miejsca rozwijania duchowości, warsztaty formacyjne dla rodziców dzieci problemowych. Miejscem, gdzie rodzinna powinna otrzymać pomoc jest także kancelaria parafialna. Nie chodzi o to, aby duszpasterz potrafił rozwiązać wszystkie trudności, ale przynajmniej wskazał, gdzie niezbędną pomoc można otrzymać⁵⁵.

Wychodząc naprzeciw wszystkim tym wyzwaniom duszpasterskim, aby prawidłowo je spełniać, konieczna jest odpowiednia formacja, kapłanów, alumnów i osób odpowiedzialnych za towarzyszenie duszpasterskie młodym małżeństwom. Ojciec święty suponuje, aby ułatwić klerikom dostęp do interdyscyplinarnej formacji dotyczącej narzeczeństwa i małżeństwa. W procesie formacji istotną rolę odgrywa towarzyszenie rodziny w całym procesie seminaryjnym i drodze do kapłaństwa. Stąd wskazane jest łączenie czasu życia seminaryjnego z momentami przeżywanymi w parafiach⁵⁶. Odnowa duszpasterstwa rodzinnego ma dokonywać się w świetle Ewangelii rodziny, którą należy głosić z radością⁵⁷, czyniąc to z czułością matki i jasnością nauczycielki, w wierności Chrystusowi⁵⁸.

Podsumowanie

Pontyfikat papieża Franciszka koncentruje się w dużej mierze na wysiłkach ewangelizacyjnych. W sposób szczególny owe wysiłki skierowane są do małżeństw i rodzin, zwłaszcza trapionych przez życiowe zranienia, kryzysy, zdrady, konflikty. Dlatego też pierwsze synody pontyfikatu poświęcone zostały trosce duszpasterskiej o małżeństwa i rodziny. Wyraz pasterskiej miłości i troski Franciszka o te wspólnoty stanowi posynodalna adhortacja apostolska *Amoris laetitia*. Zachęca ona wszystkich ochrzczonych do głoszenia Ewangelii rodziny, zgodnej z Bożym zamysłem o małżeństwie i rodzinie.

Papież Franciszek poświęcił w niej wiele miejsca zagadnieniu towarzyszenia duszpasterskiego młodym małżeństwom. Nie może dziwić ten fakt, biorąc pod uwagę chociażby to, jak wiele młodych małżeństw ulega rozpadowi. Dlatego też papież przedstawił w sposób pozytywny wielkie możliwości drzemiące w młodym, sakramentalnym małżeństwie. Z miłością pasterską opisał wszelkie zagrożenia, z jakimi mogą borykać się młodzi. Adhortacja stała się impulsem do bardziej wytężonej pracy duszpasterskiej na rzecz małżeństwa i rodziny, inspiracją, aby szukać rozwiązań uwzględniających konkretne warunki życia, tradycje i zwyczaje lokalne. Czas wydania adhortacji zbiegł się z ogłoszonym przez Franciszka Rokiem Miłosierdzia, który obudził w ludzkich sercach wiele nadziei na to, że z pomocą Bożej łaski każda trudność może zostać pokonana.

⁵⁵ Por. AL, nr 229.

⁵⁶ Por. AL, nr 203.

⁵⁷ Por. RK, nr 61.

⁵⁸ Por. RS, nr 29; AL, nr 200.

* * *

Pastoral Accompaniment to Young Couples in the Light of the Post-Synodal Apostolic Exhortation “Amoris laetitia”

Summary

Pope Francis makes many efforts related to the pastoral assistance of marriage and family, especially those who has life wounds, crises, betrayals and conflicts. As a result of this concern is exhortation *Amoris laetitia*. The exhortation pays a lot of attention to the young people, who finds a lot of difficult to build a marriage based on Christ. In his pastoral recommendations he talks the need to assist fiance and bride in preparation for their wedding, to accompany a newly married couple in the first years of marriage. Furthermore, Francis encourages specific pastoral activities to defend the truth about marriage and family.

Keywords: Pope Francis, *Amoris laetitia*, assistance for the family, support young family, current family situation.

Bibliografia

- Franciszek, Posynodalna adhortacja apostolska *Amoris laetitia* (19 marca 2016).
- III Nadzwyczajne Zgromadzenie Ogólne Biskupów, *Relatio Synodi*, (18 października 2014), https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WE/synod/3nadzwyczajne-relatio_18102014.html, (dostęp: 25.01.2018)
- Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (22 listopada 1981).
- Jan Paweł II, List do rodzin *Gratissimam sane* (02 lutego 1994).
- Kozak I., *Wyzwania kryzysów dla rodziny*, w: *Miłość jest nam dana i zadana. Komentarz do posynodalnej adhortacji apostolskiej „Amoris laetitia” papieża Franciszka*, red. G. Chojnacki, Szczecin 2017, s. 153-173.
- Michalczuk J., *Wybrane aspekty miłości małżeńskiej w świetle encykliki Benedykta XVI Deus caritas est*, „Studia Elckie” 20(2018), nr 3, s. 389-403.
- Ozorowski M., *Ewangelia rodziny – posynodalna perspektywa pomocy rodzinie*, „Teologia i Moralność” 11(2016), nr 2, s. 121-134.
- Skreczko A., *Familiaris consortio inspiracją duszpasterskiej troski Kościoła katolickiego o rodzinę*, w: *Zadania rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym. 30. rocznica Familiaris consortio*, red. Z. Struzik, Warszawa 2012, s. 129-146.
- Wskazania duszpasterskie biskupów polskich dla towarzyszenia rodzinie w świetle posynodalnej adhortacji apostolskiej *Amoris laetitia*, http://www.ilgiornale.it/sites/default/files/documenti/1508231827-WSKAZANIA%20DUSZPASTERSKIE%20BISKUP%C3%93W%20POLSKICH%20DLA%20TOWARZYSZ_ENIA%20RODZINIE.pdf, (dostęp 25.01.2018).
- XIV Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów, *Relatio Finalis*, (24 października 2015), http://episkopat.pl/wp-content/uploads/2015/12/Synod_Relacja_Koncowa_.pdf, (dostęp: 25.01.2018).